

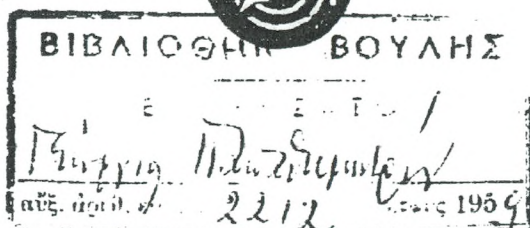
18 11E
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΡΩΤΗ 1458—1687

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
ΑΘΗΝΑΙ - ΣΤΑΔΙΟΥ 50 (ΣΤΟΑ)

1889

Η ΛΑΤΡΕΙΑ ΕΝ ΤΟΙΣ ΧΩΡΙΟΙΣ ΑΤΤΙΚΗΣ,
ΕΝ ΜΑΚΡΟΝΗΣΩ ΚΑΙ ΒΕΛΒΙΝΗ, ΕΝ ΣΑΛΑΜΙΝΙ,
ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ ΚΑΙ ΕΝ ΤΟΙΣ ΠΡΟΑΣ-
ΣΤΕΙΟΙΣ ΑΘΗΝΩΝ.

Περὶ τῶν πολυπληθῶν οἰκῶν λατρείας τῶν ἐγκατεσπαρμένων ἐν τοῖς χωρίοις τῆς Ἀττικῆς καὶ τοῖς προαστείοις τῶν Ἀθηνῶν ἐσκοποῦμεν νὰ διαλάβωμεν ἱκανὰ ἐν τῷ παρόντι κερχλαίῳ, προσέτι νὰ σημειώσωμεν ἐπισυδιακῶς τινὰ περὶ τῆς λατρείας ἐν Μεγαρίδι, ἐν Αἰγίνῃ καὶ ἐν Κέφ, καθόσον ἡ ἐκκλησιαστικὴ αὐτῶν ἱστορία συνδέεται μετὰ τῆς τῶν Ἀθηνῶν, ἀλλ' ἡ πρόθεσις ἡμῶν αὕτη δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ ἐπὶ τοῦ προκειμένου, διότι τὸ κεφάλαιον τοῦτο θὰ προσιλάμβανε μεγάλην ἔκτασιν χαλαροῦσαν ὑπὲρ τὸ δέον τὴν ἐνότητα τοῦ ὅλου ἔργου ἡμῶν. Θὰ περιορισθῶμεν λοιπὸν σημειοῦντες ὀλίγα καὶ ἐμμένοντες εἰς ἔτι ὀλιγώτερα.

Ἀρχόμενοι τῆς ἐπισκοπῆσεως τῶν χωρίων Ἀττικῆς ἀπὸ τοῦ Ἀμαρουσίου, ἀπεντῶμεν ἐν αὐτῷ ἵχνη τῆς ποτὲ Μονῆς Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Πέλληκα, κειμένης ἐν τῇ ὁμωνύμῳ θέσει, καὶ ἀνηκούσης σήμερον, ὡς μετόχιον, εἰς τὴν Μονὴν Ἀσωμάτων Πετράκη (Μν. Α. 397). Αὕτη φαίνεται ὅτι ἦτο ποτὲ Μετόχιον τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου Κυνηγοῦ, ἐξ οὗ καὶ τοῦ Κυνηγοῦ τὴν ἐπωνυμίαν κατὰ τινὰς ἔχει.

Ἡ πλησίον τῆς Μονῆς ταύτης ἐκκλησία τῆς Παναγίας φέρει τὸ ἐπώνυμον, καθὰ ὁ Θ. Πολυχράτης ἀνακοινεῖ ἡμῖν, *Νερατζιώτισσα*.

Προσέτι Ἐγούμενον τινὰ Μονῆς *Πισχυρίου*, παρὰ τὸ Ἀμαρούσιον κειμένης, ὀνόματι Διονύσιον, εὐρίσκομεν ὑπογεγραμμένον εἰς τὸ γνωστὸν γράμμα τῆς κοινότητος Ἀθηνῶν τοῦ 1790 περὶ τῆς Καισαριανῆς (Μν. Α. 137).

→ Ἀπὸ τοῦ Ἀμαρουσίου κατερχόμεθα εἰς τὴν *Καλογρέζαν*. Ἡ ἐκκλησία τοῦ κτήματος τούτου ἐπ' ὀνόματι τῶν *Εἰσοδίων* τῆς *Θεοδόχου* τιμωμένη, ἦτο ποτὲ, ὡς πιστεύεται, Μονή· κατόπιν ἐγένετο Μετόχιον τῆς ἐν Ἀθήναις γυναιχείας Μονῆς τοῦ Ἀγίου Ἀνδρέου (τῆς Φιλοθέης).

Ὁ Θ. Πολυκράτης ἐν διατριβῇ περὶ τοῦ Ἀμαρουσίου, καταχωρίζομένη ἐν τοῖς Μνημείοις (τομ. Γ') θεωρεῖ τὸ ὄνομα Καλογρέζα ὡς σημαίνον «μέγα φρέαρ».

Ὁ Πιττάκης ἐν τῇ Ἀρχαιολογικῇ Ἐφημερίδι (Β' σ. 744) θεωρεῖ τὸ Καλογρέζα ὡς προσλθὼν ἐκ τοῦ ἀρχαίου Εὐρυρίδαι.

Τὰ αὐτὰ περίπου φρονεῖ καὶ ὁ Σουρμελής σημειῶν ἐν τοῖς Ἀττικοῖς (σ. 99 καὶ 101) ὅτι ἐκ τοῦ Εὐρυρίδου προήλθε τὸ ἑλληνοφραγκικὸν Καλογράνης (καλὸς σίτος) καὶ κατόπιν τὸ ἀλβανίζον καλογρέζα.

Καθ' ἡμᾶς ἀπὸ τῆς Φιλοθέης, τῆς γνωστῆς καὶ ὡς Δασκάλας, Κυρᾶς, Καλόγρης καὶ Καλογρέζας — ἐν τοῖς χωρίοις — φαίνεται ὅτι προήλθε τὸ ὄνομα τῆς θέσεως ταύτης.

Ἐν τῷ Μετοχίῳ τούτῳ, κατὰ τινὰ ἀσφαλῆ φαινομένην παράδοσιν ἀνακοινωθείσαν ἡμῖν ὑπὸ τοῦ ἤδη ιδιοκτήτου κ. Εὐρ. Χοῖδα, ἐτάφη τὸ πρῶτον ἡ Φιλοθέη. Τὸ ὅτι ἐκεῖ καὶ ἐμαρτύρησε δὲν φαίνεται ἀκριβές, ἀφοῦ ῥητῶς ἐν τῷ βίῳ αὐτῆς σημειοῦται ὅτι ἐν τῷ Μετοχίῳ Παισιῶν ἐκακώθη ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ἴσως μετηνέχθη ἀσθενῆς εἰς Καλογρέζαν ὅπου καὶ ἀπέβίωσε. Τὴν παράδοσιν ταύτην ἰσχυροποιεῖ ἐτέρα περὶ συγκρούσεως πρὸς τοὺς Ἀθηναίους τῶν χωρικῶν Ἀττικῆς, μὴ θελόντων νὰ παραδώσωσι τὸ σῶμα τῆς Ἀγίας.

— Μεταβαίνοντες κατόπιν εἰς Χαλάνδριον σημειοῦμεν τὴν ἐκκλησίαν Μαρμαριώτισσαν τιμωμένην ἐπ' ὀνόματι τῆς Παναγίας. Τὸ ὄνομα Μαρμαριώτισσα κοινῶς θεωρεῖται ὡς δοθὲν ἐκ τῶν μαρμάρων, ἐξ ὧν ἡ ἐκκλησία ἦτο ὀικοδομημένη, τινὰ τῶν ὁποίων σφύζονται ἔτι.

Καθ' ἡμᾶς πρόκειται περὶ τῆς μεσαιωνικῆς ἐκκλησίας ἡ Μονῆς Μαρίας Μαρτιρωτίσσης (ὑπὸ τῶν χωρικῶν μετατραπείσης εἰς Μάρμαριώτισσαν) τῆς ἀναγραφομένης εἰς τὸ γνωστὸν προνομιακὸν παραχωρητήριον τοῦ Δουκὸς τῶν Ἀθηνῶν Νερίου Β' (τῷ 1437) πρὸς τὸν Γρηγόριον Χαμάχην (Acta eccl. III σ. 257).

Βαδίζοντες εἰς τὴν ὁδὸν Μεσογείων ἀπαντῶμεν κατὰ τὸ ιδιόκτητον χωρίον Κάντζα μικρὰν ἐκκλησίαν, Ἁγίου Νικέλαου, ἀξιοσημείωτον διὰ τὸν πρὸ αὐτῆς μαρμαρίνον ἄλσος τὸν συνδεόμενον πρὸς ὠραίαν παράδοσιν τοῦ λαοῦ τῆς Ἀττικῆς, περὶ ἧς ἀνεγράψαμεν ἤδη τινὰ ἐν τῷ μετὰ χειρὸς ἔργῳ. (Α. 215).

Παρὰ τὸ χωρίον Λιόπεσι ἀπαντῶμεν ἐρείπια γνωστὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἐπισκοπὴ· ἀγνοοῦμεν ὅμως ἂν πρόκειται περὶ Ἐπισκοπῆς ἐν Μεσογείοις κατὰ τοὺς παλαιούς χρόνους, ἢ περὶ κτήματος τῆς ἀρχαίας